

Elementary School Pupils' Participation in Physical Education class: Gender and class attendance as Satisfaction's differentiator factor

Masadis, G.¹, Koultzzi, A.², Kouli, O.¹, Bebetos, E.¹, Rokka, St.¹, Samara, E.³,
Filippou, F.^{1*}

¹*Department of Physical Education & Sport Science, School of Physical Education & Sport Science, Democritus University of Thrace, 69100, Greece*

²*Rhodes Music School*

³*5th High School of Katerini*

Abstract

The aim of this study was to investigate: a. the level of satisfaction of pupils 5th and 6th grade of elementary school from their participation in physical education classes well as if factors such as gender, class attendance differentiate this satisfaction. The sample consisted of 132 male and 141 females of 5th (N = 132) and 6th (N = 142) grade of elementary schools. To evaluate students' satisfaction the Greek version (Masadis et al., 2019) of the Physical Activity Class Satisfaction Questionnaire (PACSQ) (Cunningham, 2007) was used. The scale consists of 45 questions (items) researching the nine dimensions (factors) of satisfaction. The following statistical analyses were carried out: Descriptive analysis, Reliability analysis using Cronbach's alpha, and Anova analysis. From the analysis of the results and the discussion that followed we come to the following conclusions: a. the Physical Activity Class Satisfaction Questionnaire is a reliable measure of student satisfaction. b. students were largely satisfied with the learning and cognitive process. c. the gender is not satisfaction's differentiator factor d. younger (5th grade) students were more satisfied.

Keywords: enjoyment; satisfaction; fun; teaching methods.

Το Φύλο και η Τάξη Φοίτησης ως Παράγοντες Διαφοροποίησης της Ικανοποίησης από το Μάθημα της Φυσικής Αγωγής Μαθητών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Μασάδης, Γ.¹, Κουλτζή, Α.², Κούλη, Ο.¹, Μπεμπέτσος, Ε.¹, Ρόκκα, Στ.¹, Σαμαρά, Ε.³, Φιλίππου, Φ.^{1*}

¹Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Κομοτηνή, 69100, Ελλάδα

²Μουσικό Σχολείο Ρόδου

³5ο Γυμνάσιο Κατερίνης

Περίληψη

Σκοπός της παρούσης έρευνας ήταν να διερευνηθεί τον βαθμό ικανοποίησης που προσλαμβάνουν από τη συμμετοχή τους στο μάθημα της φυσικής αγωγής μαθητές και μαθήτριες που φοιτούν στις δύο τελευταίες τάξεις δημοτικού σχολείου καθώς, επίσης, να εξετάσει το φύλο και την τάξη φοίτησης ως παράγοντες διαφοροποίησης της ικανοποίησης. Στην έρευνα πήραν μέρος 132 μαθητές και 141 μαθήτριες που φοιτούσαν στην Ε' (N=132) και στην Στ' (N=141) τάξη δημοτικών σχολείων από 4 νομούς της Ελλάδας. Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η ελληνική έκδοση (Μασάδης και συν, 2019) του Physical Activity Class Satisfaction Questionnaire (PACSQ) (Cunningham, 2007). Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 45 ερωτήματα τα οποία κατανέμονται σε εννέα παράγοντες που διερευνούν την έννοια της ικανοποίησης από το μάθημα της φυσικής αγωγής. Η στατιστική ανάλυση των δεδομένων περιελάμβανε: στοιχεία περιγραφικής στατιστικής, ανάλυση εσωτερικής συνοχής με τη χρήση του δείκτη α του Cronbach και αναλύσεις διακύμανσης. Από τα αποτελέσματα της έρευνας και τη συζήτηση που ακολούθησε εξήχθησαν τα παρακάτω συμπεράσματα: α. η κλίμακα Physical Activity Class Satisfaction Questionnaire αποτελεί αξιόπιστο όργανο μέτρησης για την ικανοποίηση μαθητών/τριών δημοτικού σχολείου. β. οι μαθητές δήλωσαν ικανοποιημένοι σε μεγάλο βαθμό από τη μαθησιακή και γνωστική διαδικασία. γ. το φύλο δεν αποτέλεσε παράγοντα διαφοροποίησης της ικανοποίησης δ. οι μαθητές της Ε' τάξης είχαν υψηλότερα σκορ ικανοποίησης.

Λέξεις κλειδιά: ευχαρίστηση, ικανοποίηση, διασκέδαση; διδακτικές μέθοδοι.

1 Εισαγωγή

Το μάθημα της φυσικής αγωγής αποτελεί ένα σημαντικό χώρο για την ανάπτυξη όχι μόνο των αθλητικών-κινητικών δεξιοτήτων των μαθητών και της καλής σωματικής-πνευματικής και ψυχικής υγείας αλλά και της έξης για τη δια βίου άσκηση (Κιουμουρτζόγλου & Δέρρη, 2003). Ακόμη, η συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες συμβάλλει στη βελτίωση της αυτό-εικόνας, στην αύξηση της αυτοπεποίθησης, στην κοινωνικοποίηση του ατόμου, στη μείωση του άγχους, της κατάθλιψης και του εγωκεντρισμού (Yang, 2013). Το μάθημα της φυσικής αγωγής αποβαίνει ιδιαίτερα σημαντικό, ειδικά στο δημοτικό σχολείο, αφού εξοπλίζει τους μαθητές με τις απαραίτητες δεξιότητες και την ανάπτυξη του ενδιαφέροντος ώστε αυτοί να ασχοληθούν στο μέλλον συστηματικά με τα σπορ (Chen & Chang, 2007).

Η ικανοποίηση/ευχαρίστηση που απολαμβάνει ο μαθητής από τη συμμετοχή του καθίσταται καθοριστικός παράγοντας για την παραπέρα συμμετοχή του σε φυσικές δραστηριότητες αλλά και για την ανάπτυξη της εσωτερικής παρακίνησης για συμμετοχή στο μάθημα (Gråstén & Watt, 2017; Barkoukis et al., 2008; Yli-Piipari, 2011) αφού ένας από τους παράγοντες που συνθέτουν την έννοια της εσωτερικής παρακίνησης είναι αυτός της ευχαρίστησης-ικανοποίησης από το περιεχόμενο του μαθήματος (Deci, Vallerand, Pelletier & Ryan, 1991). Συγκεκριμένα, η ικανοποίηση περιγράφεται ως η θετική επίδραση που αντανακλά τα γενικευμένα συναισθήματα όπως η ευχαρίστηση, η αγάπη, το ενδιαφέρον και η διασκέδαση (Scanlan & Simmons, 1992) και πιο πρόσφατα ορίζεται ως μία πολυδιάστατη δομή που σχετίζεται με τον ενθουσιασμό, τη χαρά, τις γνωστικές αντιλήψεις και τη στάση απέναντι στη συγκεκριμένη δραστηριότητα (Hashim, Grove, & Whippr, 2008).

Η έρευνα των Vira και Raudsepp (2002) έδειξε ότι οι νέοι θεωρούν το αίσθημα της ευχαρίστησης και της ικανοποίησης ως έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες για να συνεχίσουν να ασκούνται με μέτρια προς έντονη μορφή αερόβιας άσκησης. Παρόμοιες έρευνες για τη Φυσική Αγωγή στο σχολείο, υποστήριξαν ότι ο σημαντικότερος παράγοντας ενασχόλησης με τη φυσική δραστηριότητα είναι η ευχαρίστηση και η ικανοποίηση που απολαμβάνουν από τη συμμετοχή (Subramaniam & Silverman, 2007). Οι Nowicki, Duke, Sisney, Stricker και Tyler (2004) κατέγραψαν ότι μόνο το 23,5% των μαθητών, που πήραν μέρος στην έρευνά τους δήλωσαν ότι συμμετείχαν στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής επειδή το βρήκαν ευχάριστο και ένιωσαν ικανοποίηση από τη συμμετοχή. Οι Διγγελίδης και Παπαϊωάννου (2004), στην έρευνα που πραγματοποίησαν με δείγμα μαθητές και μαθήτριες ηλικίας 10 έως 17 ετών, υποστήριξαν ότι όσο τα παιδιά μεγαλώνουν ηλικιακά, συμμετέχουν λιγότερο στο μάθημα φυσικής αγωγής, καταβάλλουν λιγότερη προσπάθεια και διασκεδάζουν λιγότερο. Ανάλογα ήταν και τα αποτελέσματα της έρευνας των Ntoumanis, Barkoukis και Thøgersen-Ntoumani (2009) σύμφωνα με τα οποία η παρακίνηση για συμμετοχή στο μάθημα της φυσικής αγωγής μειώνεται στα τελευταία χρόνια του δημοτικού σχολείου καθώς και στο γυμνάσιο. Αυτό σημαίνει ότι το μάθημα δεν ήταν ελκυστικό για αυτούς και ο βαθμός ικανοποίησής τους χαμηλός (Iaconomescu, Mindrescu, & Poponici, 2018). Σε έρευνα των Διγγελίδη, Κοτσάκη και Παπαϊωάννου (2005) με δείγμα μαθητές/τριες γυμνασίου των Τμημάτων Αθλητικής Διευκόλυνσης, διαπιστώθηκε ότι τα αγόρια εμφάνισαν υψηλότερους μέσους όρους σε σχέση με τα κορίτσια στις μεταβλητές της ικανοποίησης και της διασκέδασης από τη συμμετοχή στο μάθημα και χαμηλότερους στην έλλειψη παρακίνησης.

Ως εκ τούτου, σημαντικός καθίσταται ο ρόλος του καθηγητή Φυσικής Αγωγής, ο οποίος, εκτός του ότι θα πρέπει να παράσχει στους μαθητές του τις απαραίτητες και κατάλληλες γνώσεις ώστε οι μαθητές, να αναπτύξουν τις αθλητικές τους δεξιότητες και ικανότητες στον βαθμό εκείνον που θα προωθή την ψυχική και σωματική υγεία τους, θα πρέπει να κερδίσει την προσοχή και το ενδιαφέρον των μαθητών ώστε αυτοί να μείνουν ευχαριστημένοι και ικανοποιημένοι από το μάθημά του (Chen & Chen, 2009; Gråstén et al., 2012; Scarpa & Nart, 2012) αφού μόνο με τον τρόπο αυτόν οι μαθητές θα αισθανθούν ότι πραγματοποιήθηκαν οι επιθυμίες και οι επιδιώξεις τους.

Από όσα έχουν αναφερθεί παραπάνω γίνεται φανερό ότι από την ελληνική βιβλιογραφία απουσιάζουν έρευνες που να διερευνούν την αντιλαμβανόμενη ικανοποίηση από τη συμμετοχή στο μάθημα της φυσικής αγωγής ως πολυδιάστατης έννοιας. Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνήσει τον βαθμό ικανοποίησης που προσλαμβάνουν από τη συμμετοχή τους στο μάθημα της φυσικής αγωγής μαθητές και μαθήτριες που φοιτούν στις δύο τελευταίες τάξεις δημοτικού σχολείου καθώς, επίσης, να εξετάσει το φύλο και την τάξη φοίτησης ως παράγοντες διαφοροποίησης της ικανοποίησης.

2 Μέθοδος

2.1 Συμμετέχοντες

Στην έρευνα πήραν μέρος 132 μαθητές και 141 μαθήτριες που φοιτούσαν στην Ε΄ (N=132) και στην ΣΤ΄ (N=141) τάξη δημοτικών σχολείων από 4 νομούς της Ελλάδας. Οι νομοί καθώς και τα σχολεία τα οποία συμμετείχαν στην έρευνα προέκυψαν μέσα από κλήρωση. Πιο συγκεκριμένα, στην αρχή πραγματοποιήθηκε κλήρωση μεταξύ όλων των νομών της Ελλάδας με αποτέλεσμα να κληρωθούν οι τέσσερις- Δωδεκανήσου (Ρόδος), Ημαθίας, Κοζάνης, και Χανίων. Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκε κλήρωση μεταξύ των α σχολείων των νομών το αποτέλεσμα της οποίας ήταν να κληρωθούν τα σχολεία στα οποία πραγματοποιήθηκε η έρευνα. Στα σχολεία στα οποία λειτουργούσαν, σε κάθε τάξη περισσότερα του ενός τμήματος, πραγματοποιήθηκε και πάλι κλήρωση για να ορισθούν τα τμήματα στα οποία θα πραγματοποιείτο η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων.

2.2 Ερωτηματολόγιο

Οι συμμετέχοντες συμπλήρωσαν ερωτήσεις για δημογραφικά χαρακτηριστικά όπως το φύλο, την τάξη και τον τόπο λειτουργίας του σχολείου τους.

Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η ελληνική έκδοση (Μασάδης και συν, 2019) του Physical Activity Class Satisfaction Questionnaire (PACSQ) (Cunningham, 2007). Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 45 ερωτήματα τα οποία και κατανέμονται σε εννέα παράγοντες που διερευνούν την έννοια της ικανοποίησης από το μάθημα της φυσικής αγωγής. Οι παράγοντες αυτοί είναι: α. «μαθησιακή διαδικασία»: Εξετάζει τον βαθμό ικανοποίησης από τις ευκαιρίες/δυνατότητες που προσφέρονται για την περαιτέρω ανάπτυξη των κινητικών δυνατοτήτων. Η τιμή του υπολογίζεται από τον μέσο όρο των απαντήσεων σε πέντε διαφορετικές ερωτήσεις του τύπου «είμαι ικανοποιημένος/η από αυτά που μαθαίνω και σχετίζονται με την καλύτερη εκτέλεση μιας συγκεκριμένης δεξιότητας». β. «Γνωστική διαδικασία»: Εξετάζει τον βαθμό ικανοποίησης από τις καινούργιες γνώσεις που αποκτήθηκαν και σχετίζονται με τον χώρο της Φυσικής Αγωγής. Η τιμή του υπολογίζεται από τον μέσο όρο των απαντήσεων σε πέντε διαφορετικές ερωτήσεις (π.χ. είμαι ικανοποιημένος/η από τη δυνατότητα να εξασκώμαι σε καινούριες αθλητικές δεξιότητες). γ. «διδασκαλία». Εξετάζει τον βαθμό ικανοποίησης από τη διδακτική διαδικασία, τη μεθοδολογία διδασκαλίας και τις αναπτυσσόμενες σχέσεις μεταξύ του καθηγητή Φυσικής Αγωγής και των μαθητών/τριών. Η τιμή του υπολογίζεται από τον μέσο όρο των απαντήσεων σε πέντε διαφορετικές ερωτήσεις (π.χ. είμαι ικανοποιημένος/η από τον ενθουσιασμό του διδάσκοντα κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας). δ. «προσδοκώμενη προσωπική επιτυχία»: Εξετάζει τον βαθμό ικανοποίησης από την προσωπική εξέλιξη σε σχέση με την εξέλιξη των άλλων συμμαθητών. Η τιμή του υπολογίζεται από τον μέσο όρο των απαντήσεων σε πέντε διαφορετικές ερωτήσεις (π.χ. είμαι ικανοποιημένος/η από το κατά πόσο είμαι ικανός/ή να εκτελέσω μια δραστηριότητα καλύτερα από τους άλλους). ε. «αλληλεπίδραση»: Εξετάζει τον βαθμό ικανοποίησης από τις ευκαιρίες/ δυνατότητες που προσφέρθηκαν για την ανάπτυξη κοινωνικών σχέσεων μεταξύ των μαθητών/τριών. Η τιμή του υπολογίζεται από τον μέσο όρο των απαντήσεων σε έξι διαφορετικές ερωτήσεις (π.χ. είμαι ικανοποιημένος/η από τις ευκαιρίες που μου δόθηκαν για να έχω κοινωνικές επαφές). στ. «διασκέδαση»: Εξετάζει τον βαθμό ικανοποίησης από το αν ο χώρος των μαθημάτων αποτελούσε χώρο χαράς και διασκέδασης και στα μαθήματα υπήρχε ευχάριστο και διασκεδαστικό κλίμα. Η τιμή του υπολογίζεται από τον μέσο όρο των απαντήσεων σε τέσσερις διαφορετικές ερωτήσεις (π.χ. Είμαι ικανοποιημένος/η από το γενικότερο αίσθημα ευχαρίστησης που επικρατούσε

κατά τη διάρκεια των μαθημάτων). ζ. «βελτίωση της υγείας & της φυσικής κατάστασης»). Εξετάζει τον βαθμό ικανοποίησης από το αν τα μαθήματα συνέβαλαν στη βελτίωση του επιπέδου της υγείας και της φυσικής κατάστασης του συμμετέχοντα. Η τιμή του υπολογίζεται από τον μέσο όρο των απαντήσεων σε πέντε διαφορετικές ερωτήσεις (π.χ. Είμαι ικανοποιημένος/η από τη συμβολή του μαθήματος στη βελτίωση της υγείας μου στο σύνολο»). η. «πρωτόγνωρες εμπειρίες»: Εξετάζει τον βαθμό ικανοποίησης από το αν τα μαθήματα συνέβαλαν στη βελτίωση της ψυχολογικής κατάστασης του συμμετέχοντα προσφέροντάς του τόνωση και ενέργεια. Η τιμή του υπολογίζεται από τον μέσο όρο των απαντήσεων σε έξι διαφορετικές ερωτήσεις (π.χ. Είμαι ικανοποιημένος/η από το πόσο ενθουσιασμένος/η αισθάνομαι κατά τη διάρκεια του μαθήματος). θ. «χαλάρωση». Εξετάζει τον βαθμό ικανοποίησης από το αν τα μαθήματα συνέβαλαν στη δημιουργία κλίματος χαλάρωσης και ηρεμίας. Η τιμή του υπολογίζεται από τον μέσο όρο των απαντήσεων σε τέσσερις διαφορετικές ερωτήσεις (π.χ. Είμαι ικανοποιημένος/η από τον τρόπο με τον οποίο χαλαρώνω κατά τη διάρκεια του μαθήματος»).

Το ερωτηματολόγιο παρουσίασε πολύ καλή εσωτερική συνοχή αφού το α του Cronbach βρέθηκε να είναι για το αρχικό ερωτηματολόγιο «Μαθησιακή διαδικασία» .91, «Γνωστική διαδικασία» .93, «Διδασκαλία» .90, «Προσδοκώμενη προσωπική επιτυχία» .93, «Αλληλεπίδραση» .94, «Διασκέδαση» .92, «Βελτίωση της υγείας & της φυσικής κατάστασης» .95, «Πρωτόγνωρες εμπειρίες» .93, «Χαλάρωση» .85 (Cunningham, 2007) και στην επικαιροποίησή του στο ελληνικό εκπαιδευτικό περιβάλλον Μαθησιακή διαδικασία» .89, «Γνωστική διαδικασία» .89, «Διδασκαλία» .97, «Προσδοκώμενη προσωπική επιτυχία» .93, «Αλληλεπίδραση» .92, «Διασκέδαση» .92, «Βελτίωση της υγείας & της φυσικής κατάστασης» .94, «Πρωτόγνωρες εμπειρίες» .94, «Χαλάρωση» .92 (Μασάδης & συν., 2019). Οι απαντήσεις δόθηκαν σε 5βάθμια κλίμακα τύπου Likert από το 1 (καθόλου ικανοποιημένος/η) έως το 5 (απόλυτα ικανοποιημένος/η).

2.3 Βιοηθική

Για την καταλληλότητα της έρευνας και την είσοδο των ερευνητών στα σχολεία για την πραγματοποίηση της έρευνας ζητήθηκε η άδεια τόσο από την Επιτροπή Ηθικής και Δεοντολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης όσο και από το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων. Η άδεια από την Επιτροπή Ηθικής και Δεοντολογίας του ΔΠΘ δόθηκε τον Φεβρουάριο του 2019 και από του Υπουργείο Παιδείας τον Μάρτιο του 2019.

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε τους μήνες Μάρτιο και Απρίλιο του 2019. Ο χρόνος συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου ήταν 25 λεπτά. Οι ερευνητές ενημέρωσαν με γραπτό σημείωμα τους γονείς των μαθητών για τους σκοπούς της έρευνας, την εθελοντική τους συμμετοχή, την ανωνυμία της συμμετοχής τους και ότι οι απαντήσεις τους θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνον για ερευνητικούς σκοπούς. Τους ζητήθηκε, δε, να δώσουν γραπτώς τη συγκατάθεσή τους για τη συμμετοχή των παιδιών τους στην έρευνα.

2.4 Στατιστική ανάλυση

Η στατιστική ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με το στατιστικό πακέτο SPSS 20 και περιελάμβανε: στοιχεία περιγραφικής στατιστικής (Descriptive analysis), ανάλυση εσωτερικής συνοχής με τη χρήση του δείκτη α του Cronbach (Reliability analysis) και ανάλυση Independent t - test για ανεξάρτητα δείγματα.

3 Αποτελέσματα

3.1 Ανάλυση εσωτερικής συνοχής

Όπως φαίνεται και στον Πίνακα 1, η εσωτερική συνοχή και των εννέα παραγόντων του ερωτηματολογίου κυμάνθηκε σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα αφού η χαμηλότερη τιμή του δείκτη α του Cronbach ήταν .89 και η υψηλότερη .97.

Πίνακας 1. Μέσοι Όροι, Τυπική Απόκλιση και α του Cronbach.

Παράγοντες	M.O.	T.A.	α του Cronbach
Μαθησιακή διαδικασία	3.89	.87	.89
Γνωστική διαδικασία	3.72	.85	.89
Βελτίωση της υγείας & της φυσικής κατάστασης	3.69	.95	.94
Αλληλεπίδραση	3.69	.95	.92
Διασκέδαση	3.55	1.07	.92
Πρωτόγνωρες εμπειρίες	3.52	1.02	.94
Χαλάρωση	3.39	1.09	.92
Διδασκαλία	3.33	1.39	.97
Προσδοκώμενη προσωπική επιτυχία	3.31	.99	.93

Όπως προέκυψε από τη στατιστική επεξεργασία των αποτελεσμάτων της έρευνας, οι παράγοντες που εμφάνισαν τους υψηλότερους μέσους όρους ήταν: «μαθησιακή διαδικασία», «γνωστική διαδικασία», «βελτίωση της υγείας» και «αλληλεπίδραση» ενώ τους χαμηλότερους μέσους όρους παρουσίασαν οι παράγοντες «χαλάρωση», «διδασκαλία» και «προσδοκώμενη προσωπική επιτυχία» (πίνακας 1).

3.2 Το φύλο ως παράγοντας διαφοροποίησης της ικανοποίησης

Για τη διερεύνηση τυχόν στατιστικά σημαντικών διαφορών στον βαθμό της ικανοποίησης των μαθητών/τριών ως προς το φύλο πραγματοποιήθηκαν αναλύσεις διακύμανσης Independent t-test για ανεξάρτητα δείγματα. Από τα αποτελέσματα διαπιστώθηκε ότι το φύλο δεν αποτελεί παράγοντα διαφοροποίησης για κανέναν από τους εννέα παράγοντες του ερωτηματολογίου (Πίνακας 2).

Πίνακας 2. Μέσοι όροι - Τυπική Απόκλιση και στατιστικά σημαντικές διαφορές ως προς το φύλο.

Παράγοντες	Αγόρι		Κορίτσι		Διαφορές φύλου	
	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	t	p
Μαθησιακή διαδικασία	3.94	.85	3.85	.90	.860	.391
Γνωστική διαδικασία	3.76	.86	3.69	.84	.746	.456
Βελτίωση της υγείας & της φυσικής κατάστασης	3.66	1.00	3.72	.90	-.638	.524

Αλληλεπίδραση	3.65	1.00	3.72	.90	-.638	.524
Διασκέδαση	3.59	1.12	3.51	1.02	.602	.547
Πρωτόγνωρες εμπειρίες	3.51	1.02	3.53	.99	-.192	.848
Χαλάρωση	3.38	1.09	3.30	1.11	.581	.561
Διδασκαλία	3.30	1.38	3.36	1.39	-.315	.753
Προσδοκώμενη προσωπική επιτυχία	3.41	.96	3.21	1.02	1.65	.101

3.3 Η τάξη φοίτησης ως παράγοντας διαφοροποίησης της ικανοποίησης

Για την εξέταση τυχόν στατιστικά σημαντικών διαφορών στον βαθμό της ικανοποίησης ως προς την τάξη φοίτησης των μαθητών/τριών του δείγματος, πραγματοποιήθηκαν αναλύσεις διακύμανσης Independent t-test για ανεξάρτητα δείγματα. Από τα αποτελέσματα διαπιστώθηκε ότι η τάξη φοίτησης αποτελεί παράγοντα διαφοροποίησης καθώς παρουσιάστηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στους παράγοντες: «μαθησιακή διαδικασία», «γνωστική διαδικασία», «βελτίωση της υγείας & της φυσικής κατάστασης», «αλληλεπίδραση», «διασκέδαση», «πρωτόγνωρες εμπειρίες», «χαλάρωση» και «διδασκαλία». Ο μόνος παράγοντας στον οποίο δεν υφίστανται στατιστικά σημαντικές διαφορές είναι ο παράγοντας «προσδοκώμενη προσωπική επιτυχία (Πίνακας 3).

Πίνακας 3. Διαφορές οφειλόμενες στην τάξη φοίτησης.

Παράγοντες	Ε΄ τάξη		Στ΄ τάξη		Διαφορές τάξης φοίτησης		
	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	t	p	n ²
Μαθησιακή διαδικασία	4.04**	.79	3.75	.92	2.75	.006	.27
Γνωστική διαδικασία	3.85*	.74	3.60	.92	2.43	.016	.21
Βελτίωση της υγείας & της φυσικής κατάστασης	3.81*	.94	3.72	.90	2.02	.044	.17
Αλληλεπίδραση	3.81*	.94	3.58	.94	2.02	.044	.17
Διασκέδαση	3.73**	1.02	3.38	1.02	2.80	.006	.27
Πρωτόγνωρες εμπειρίες	3.65*	.92	3.39	1.09	2.20	.028	.20
Χαλάρωση	3.53**	1.04	3.16	1.12	2.74	.007	.27
Διδασκαλία	3.67**	1.38	3.36	1.39	4.03	.001	.56
Προσδοκώμενη προσωπική επιτυχία	3.23	1.01	3.37	.98	-1.19	.237	.005

Πιο συγκεκριμένα, οι μαθητές και οι μαθήτριες της 5^{ης} τάξης σημειώνουν μεγαλύτερα σκορ σε όλους τους παράγοντες από αυτά των μαθητών και των μαθητριών της Στ΄ τάξης (Πίνακας 3).

4 Συζήτηση

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνήσει τον βαθμό της αντιλαμβανόμενης ικανοποίησης από τη συμμετοχή στο μάθημα της φυσικής αγωγής σε μαθητές και

μαθήτριες της Ε΄ και ΣΤ΄ τάξης δημοτικού και να εξετασθούν τυχόν διαφορές ως προς το φύλο και την τάξη φοίτησης. Η ικανοποίηση θεωρείται από τους μαθητές και τους καθηγητές Φ.Α. ως ένας από τους σημαντικότερους στόχους του μαθήματος (Hashim, Grove, & Whipp, 2008; Cothran & Ennis, 1998). Μεταξύ των καθηγητών, η επιλογή εκπαιδευτικών στρατηγικών και η γενική διάρθρωση του μαθήματος για συμμετοχή στη δραστηριότητα του συνόλου της τάξης, επηρεάζονται συνήθως από τη συνειδητή προσπάθειά τους να δημιουργήσουν ένα ενδιαφέρον, ευχάριστο μαθησιακό περιβάλλον που θα ικανοποιήσει και θα ενθουσιάσει όλους τους μαθητές (O'Reilly, Tompkins, & Gallant, 2001).

Στην ανασκόπηση τόσο της ελληνικής όσο και της διεθνούς βιβλιογραφίας, οι έρευνες της ικανοποίησης για το μάθημα της Φ.Α. πραγματοποιήθηκαν κυρίως μέσα στο πλαίσιο της εσωτερικής παρακίνησης (Deci, 1975) και στη θεωρία της ψυχολογικής ροής (Csikszentmihalyi, 1975) και η ικανοποίηση αντιμετωπίζεται ως μονοδιάστατη έννοια που σχετίζεται με την ευχαρίστηση που νοιώθει κάποιος από τη συμμετοχή του σε μια δραστηριότητα (Cunningham, 2007; Papaioannou et al., 2002). Αν και αυτά τα εννοιολογικά πλαίσια χρησιμοποιήθηκαν ευρέως στις επιστημονικές έρευνες για την ικανοποίηση και την απόλαυση από το μάθημα της Φ.Α., αρκετοί ερευνητές περιέγραψαν περιορισμούς αυτών των θεωριών (Fairclough, 2003; Garn & Cothran, 2006) και υποστήριξαν ότι η ικανοποίηση δεν θα πρέπει να θεωρείται συνώνυμη με την εσωτερική παρακίνηση (Fairclough, 2003; Scanlan & Lewthwaite, 1986; Wiersma, 2001) αλλά μια ευρύτερη και πιο περιεκτική εννοιολογική κατασκευή καθώς και άλλοι παράγοντες είναι εξίσου σημαντικοί. Οι ευκαιρίες για κοινωνική αλληλεπίδραση, για παράδειγμα, έχει διαπιστωθεί ότι επηρεάζουν την ικανοποίηση στο μάθημα της Φ.Α. (Cothran & Ennis, 1998; Garn & Cothran, 2006). Επίσης, έχει υποστηριχθεί ότι η ικανοποίηση αποτελεί πολυσημικό παράγοντα και εξωτερικές διαδικασίες, όπως η περιεκτικότητα στα προγράμματα σπουδών (Fairclough, 2003; Olafson, 2002), η οργάνωση του μαθήματος, η συμπεριφορά των εκπαιδευτικών (Goudas, Biddle, Fox, & Underwood, 1995), η μαθησιακή και γνωστική διαδικασία (Stevens et al., 2000), η αντιλαμβανόμενη ικανότητα (Carroll & Loumidis, 2001; Portman, 2003), η σχέση με τους συμμαθητές (Rossman, 1995), ή η θετική αλληλεπίδραση με τους σημαντικούς άλλους (Scanlan & Lewthwaite, 1986), η συμμετοχή των γονέων (White, 1996), οι ξεχωριστές εμπειρίες (Edginton et al., 1998) συμβάλλουν στην ικανοποίηση ή όχι των μαθητών/τριών. Συγκεκριμένα, οι Hashim, Grove και Whipp (2008) εξέτασαν την ικανοποίηση στο μάθημα της Φ.Α. και κατέγραψαν έξι διαδικασίες που συσχετίζονταν θετικά με την ικανοποίηση όπως αντιλαμβανόμενη ικανότητα, η εξειδικευμένη ικανότητα, ο ενθουσιασμός που δημιουργήθηκε από τη δραστηριότητα, ο ενθουσιασμός που δημιουργήθηκε από τον καθηγητή Φ.Α. και η γονική ενθάρρυνση. Επιπλέον, υποστήριξαν ότι αυτές οι διαδικασίες όχι μόνον έχουν θετικό αντίκτυπο στην ικανοποίηση των μαθητών από το μάθημα της Φ.Α. αλλά έχουν επίσης τη δυνατότητα να προωθήσουν τη συνολική συμμετοχή τους στη φυσική δραστηριότητα PA (Hashim, Grove, & Whipp, 2008; Vallerand & Rousseau, 2001).

Για τον λόγο αυτό ως όργανο μέτρησης της ικανοποίησης, που απολαμβάνουν μαθητές και μαθήτριες από τη συμμετοχή τους στο μάθημα της φυσικής αγωγής, χρησιμοποιήθηκε η ελληνική έκδοση (Μασάδης, Φιλίππου, Μπεμπέτσος, Κούλη, Δέρρη, Ρόκκα & Σαμαρά, 2019) του Physical Activity Class Satisfaction Questionnaire (PACSQ) (Cunningham, 2007) το οποίο θεωρεί την ικανοποίηση ως πολυσημικό παράγοντα και όχι ως μονοδιάστατη έννοια.

Από τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας, διαπιστώθηκε ότι το ερωτηματολόγιο παρουσίασε ιδιαίτερα καλή εσωτερική συνοχή και στους εννέα παράγοντες, με

χαμηλότερη τιμή του δείκτη α του Cronbach να είναι .89 και την υψηλότερη .97. Τα αποτελέσματα της έρευνας συμφωνούν με τα αποτελέσματα άλλων ερευνών (Cunningham, 2007; Μασάδης & συν, 2019) που χρησιμοποίησαν το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο ως όργανο συλλογής των δεδομένων.

Οι παράγοντες που συγκέντρωσαν τον υψηλότερο μέσο όρο στις προτιμήσεις των μαθητών/τριών του δείγματος, ήταν «μαθησιακή διαδικασία», «γνωστική διαδικασία» και «βελτίωση της υγείας και της φυσικής κατάστασης». Φάνηκε ότι οι μαθητές και οι μαθήτριες είναι ικανοποιημένοι/ες από τις ευκαιρίες που τους προσφέρθηκαν για να αναπτύξουν περεταίρω τις κινητικές τους δεξιότητες καθώς και από τις καινούργιες γνώσεις που απόκτησαν κατά τη διάρκεια του μαθήματος και τη συμβολή του μαθήματος στη βελτίωση του επιπέδου της υγείας και της φυσικής κατάστασης. Τα αποτελέσματα της έρευνας συμφωνούν με τα αποτελέσματα των Chen και Chen (2009), Gråstén et al., (2012) και Scarpa και Nart (2012) αποδεικνύοντας ότι οι καθηγητές Φυσικής Αγωγής πέτυχαν τον στόχο τους που ήταν να παράσχουν στους μαθητές τους τις απαραίτητες και κατάλληλες γνώσεις ώστε αυτοί να γνωρίσουν και να μάθουν το σώμα τους, να αναπτύξουν τις κινητικές τους δεξιότητες και ικανότητες στον βαθμό εκείνον που θα προωθούν την ψυχική και σωματική τους υγεία και να κερδίσουν την προσοχή και το ενδιαφέρον τους ώστε αυτοί να μείνουν ευχαριστημένοι και ικανοποιημένοι από τη συμμετοχή στο μάθημα. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, οι μαθητές του δείγματος φαίνονται ικανοποιημένοι από τις ευκαιρίες που τους παρασχέθηκαν για καινούργιες γνώσεις αλλά δεν είναι αρκετά ικανοποιημένοι με τον τρόπο και τη διαδικασία που τις απόκτησαν θεωρώντας όχι αρκετά ικανοποιητική τη σχέση που ανέπτυξαν με τον καθηγητή τους.

Όσον αφορά στο φύλο ως παράγοντα διαφοροποίησης της ικανοποίησης από τη συμμετοχή στο μάθημα Φυσικής Αγωγής, όπως έδειξαν τα αποτελέσματα της έρευνας αυτό δε φαίνεται να διαφοροποιεί την ικανοποίηση των μαθητών του δείγματος. Τα αποτελέσματα της έρευνας συμφωνούν με τα αποτελέσματα της Yang (2013) σύμφωνα με τα οποία δεν υφίστανται σημαντικές διαφορές στην προσλαμβάνουσα ικανοποίηση σε σχέση με το φύλο. Αντίθετα στην έρευνα των Διγγελίδη, Κοτσάκη και Παπαϊωάννου (2005) σύμφωνα με τα οποία τα αγόρια είναι σε μεγαλύτερο βαθμό ικανοποιημένα και ευχαριστημένα από τα κορίτσια. Η διαφοροποίηση των αποτελεσμάτων πιθανότατα να οφείλεται στις διαφορετικές ηλικίες των δειγμάτων των δύο ερευνών αφού το δείγμα στην παρούσα έρευνα είναι ηλικίας 11 και 12 ετών ενώ στην έρευνα Διγγελίδη, Κοτσάκη και Παπαϊωάννου (2005) ήταν ηλικίας 12 έως 17 ετών και ήταν μαθητές-αθλητές Τμημάτων Αθλητικής Διευκόλυνσης Γυμνασίου και Λυκείου.

Εξετάζοντας την τάξη φοίτησης ως παράγοντα διαφοροποίησης της προσλαμβάνουσας ικανοποίησης, τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι αυτή αποβαίνει παράγοντας διαφοροποίησης καθώς οι μαθητές της Ε΄ τάξης εμφάνισαν υψηλότερες μέσες τιμές σε όλους τους παράγοντες της ικανοποίησης από τους μαθητές της ΣΤ΄ τάξης και έδειξαν να είναι σε μεγαλύτερο βαθμό ικανοποιημένοι. Τα αποτελέσματα της έρευνας συμφωνούν με τις απόψεις άλλων ερευνητών (Barkoukis, Ntoumanis, & Thøgersen - Ntoumani, 2010; Ntoumanis, Barkoukis, & Thøgersen - Ntoumani, 2009) σύμφωνα με τις οποίες η ικανοποίηση των μαθητών μειώνεται ενώ αυξάνεται η ηλικία τους.

5 Συμπεράσματα

Από τα αποτελέσματα της έρευνας και τη συζήτηση που ακολούθησε εξάγονται τα παρακάτω συμπεράσματα: α. η κλίμακα Physical Activity Class Satisfaction Questionnaire αποτελεί ένα αξιόπιστο όργανο μέτρησης της ικανοποίησης των μαθητών και μαθητριών δημοτικού σχολείου. β. οι μαθητές φαίνονται ικανοποιημένοι σε ικανοποιητικό βαθμό από

τη μαθησιακή και γνωστική διαδικασία. γ. το φύλο δεν αποτελεί παράγοντα διαφοροποίησης της ικανοποίησης δ. οι μαθητές της Ε΄ τάξης εμφανίζουν μεγαλύτερο βαθμό ικανοποίησης από τη συμμετοχή τους στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής.

Βιβλιογραφία

- Barkoukis, V., Ntoumanis, N., & Thøgersen - Ntoumani, C. (2010). Developmental Changes in achievement motivation and affect in physical education: Growth trajectories and demographic differences. *Psychology of Sport and Exercise*, 11, 83-90.
- Barkoukis, V., Tsoarbatzoudis, H., & Grouios, G. (2008). Manipulation of motivational climate in physical education: Effects of a 7-month intervention. *European Physical Education Review*, 14, 376-387.
- Carroll, B., & Loumidis, J. (2001). Children's perceived competence and enjoyment in physical education and physical activity outside school. *Eur Physical Educ Rev*, 7, 24-43.
- Chen, M.H., & Chang, S.H. (2007). A study of elementary students' learning Achievements and motivations for participating leisure activities. *Journal of Physical Education National Taipei University of Education*, 2, 166-73.
- Chen, W.Y., & Chen, M.R. (2009). The study of the relationship between perception to teaching styles with motivation and learning satisfaction. *Journal of Physical Education Fu Jen Catholic University*, 8, 80-97.
- Cothran, D.J., & Ennis, C.D. (1998). Curricula of mutual worth: Comparisons of students' and teachers' curricular goal. *J Teaching Physic Educ*, 17, 307-326.
- Csikszentmihalyi, M. (1975). *Beyond boredom and anxiety*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Cunningham, G. (2007). Development of the Physical Activity Class Satisfaction Questionnaire. *Measurement in Physical Education and Exercise Science* 11(3), 161-176.
- Deci, E. L., Vallerand, R. J., Pelletier, L. G., & Ryan, R. M. (1991). Motivation and education: The self-determination perspective. *Educational Psychologist*, 26, 325-346.
- Deci, E.L. (1975). *Intrinsic motivation*. New York: Plenum Press.
- Διγγελίδης, Ν., Κοτσάκη, Ζ., & Παπαϊωάννου, Α. (2005). Διαφορές μεταξύ Μαθητών Τμημάτων Αθλητικής Διευκόλυνσης Γυμνασίου και Λυκείου ως προς την Εσωτερική-Εξωτερική Παρακίνηση, τους Προσωπικούς Προσανατολισμούς, την Αντίληψη Αθλητικής Ικανότητας και το Κλίμα Παρακίνησης. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό*, 3(1), 77-89.
- Διγγελίδης, Ν., & Παπαϊωάννου, Α. (2004). Αναπτυξιακές διαφορές ως προς την προσπάθεια, τη διασκέδαση, τους στόχους επίτευξης, την αντίληψη κλίματος παρακίνησης και την αντίληψη εαυτού στο μάθημα της φυσικής αγωγής: Μια διαχρονική μελέτη τριών ετών. *Αθλητική Ψυχολογία*, 15, 3-6.
- Edginton, R., Hanson, C., Edginton, S., & Hudson, S. (1998). *Leisure programming: A service-centered and benefits approach*. New York: WCB McGraw-Hill.

- Emmons, R., & Diener, E. (1986). A goal-affect analysis of everyday situational choices. *Journal of Research in Personality, 20*, 309-326.
- Fairclough, S. (2003). Physical activity, perceived competence, and enjoyment during secondary school physical education. *Eur J Physic Educ, 8*, 5-18.
- Garn, A., & Cothran, D.J. (2006). The fun factor in physical education. *J Teaching Physic Educ, 25*, 281-297.
- Goudas, M., Biddle, S.J.H., Fox, K., & Underwood, M. (1995). It ain't what you do, it's the way you do it! Teaching style affects children's motivation in track and field lessons. *Sport Psychol, 9*, 254-264.
- Gråstén, A., Jaakkola, T., Liukkonen, J., Watt, A., & Yli-Piipari, S. (2012). Prediction of enjoyment in school physical education. *Journal of Sports Science and Medicine, 11*, 260-269.
- Gråstén, A., & Watt, A. (2017). A Motivational Model of Physical Education and Links to Enjoyment, Knowledge, Performance, Total Physical Activity and Body Mass Index. *Journal of Sports Science and Medicine, 16*, 318-327.
- Hashim, H.A., Grove, J.R., & Whipp, P. (2008). Validating youth sport enjoyment model in high school physical education. *Res Quart Exerc & Sport, 79*, 183-195.
- Iconomescu, T.M., Mindrescu, V., & Popovici, I.M. (2018). A comparative study regarding secondary school students' satisfaction degree regarding the physical education class in Romanian and in Turkey. SHS Web of Conferences 48, <https://doi.org/10.1051/shsconf/20184801028>
- Κιουμουρτζόγλου, Ε., & Δέρρη, Β. (2003). Σκοποί, στόχοι και επιδιώξεις στη φυσική αγωγή. Πρακτικά Forum: Φυσική Αγωγή, επαναπροσδιορισμός του ρόλου της, Ουρανούπολη Χαλκιδικής.
- Μασάδης, Γρ., Φιλίππου, Φ., Μπεμπέτσος, Ε., Κούλη, Ο., Δέρρη, Β., Ρόκκα, Στ, & Σαμαρά, Ε. (2019). Το Physical Activity Class Satisfaction Questionnaire (PACSQ) στο ελληνικό εκπαιδευτικό περιβάλλον της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Υπό δημοσίευση: 5ο Διεθνές Συνέδριο για την Προώθηση της Εκπαιδευτικής Καινοτομίας. 11-13/10/2019. Λάρισα.
- Nowicki, S., Duke, M. P., Sisney, S., Stricker, B., & Tyler, M. A. (2004). Reducing the drop-out rates of at-risk high school students: The effective learning program (ELP). *Genetic, Social, and General Psychology Monographs, 130*, 225-239.
- Ntoumanis, N., Barkoukis, V., & Thøgersen-Ntoumani, C. (2009). Developmental trajectories of motivation in Physical Education: Course, demographic differences, and antecedents. *Journal of Educational Psychology, 101*, 717-728.
- Olafson, L. (2002). "I hate Phys. Ed.": Adolescent girls talk about physical education. *Physical Educator, 59*, 67-74.
- O'Reilly, E., Tompkin, J., & Gallant, M. (2001). 'They ought to enjoy physical activity, you know?' Struggling with fun in physical education. *Sport, Educ & Soc, 6*, 211-221.
- Papaioannou, A., Bebetos, E., Theodorakis, Y., Christodoulidis, T., & Kouli, O. (2006). Causal relationships of sport and exercise involvement with goal orientations, perceived competence and intrinsic motivation in physical education: A longitudinal study. *Journal of Sport Sciences, 24*, 367-382.

- Papaioannou, A., Milosis, D., Kosmidou, E., & Tsigilis, N. (2002). Multidimensional structure of goal orientations: the importance of adopting a personal developmental goal in physical education. *Psychology, 9*, 494-513.
- Portman, P. (2003). Are physical education classes encouraging students to be physically active? Experiences of ninth graders in their last semester of required physical education. *Physical Educ, 60*, 150-159.
- Rossmann, R. (1995). *Recreation programming: Designing leisure experiences*. Champaign, IL: Sagamore Publishing.
- Scanlan, T.K., & Simons, J.P. (1992). The construct of sport enjoyment. In G. C. Roberts (Ed.), *Motivation in sport and exercise*, (pp. 199-215). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Scanlan, T.K., & Lewthwaite, R. (1986). Social psychological aspects of competition for male youth sport participants: IV. Predictors of enjoyment. *J Sport Psychol, 8*, 25-35.
- Scarpa, S., & Nart, A. (2012). Influences of perceived sport competence on physical activity enjoyment in early adolescents. *Social Behavior and Personality, 40*(2), 203-204.
- Stevens, M., Moget, P., De Greef, M., Lemmink, K., & Rispens, P. (2000). The Groningen Enjoyment Questionnaire: A measure of enjoyment in leisure - time physical activity. *Perceptual and Motor Skills, 90*, 601-604.
- Subramanian, P.R., & Silverman, S. (2007). Middle school students' attitudes toward physical education. *Teaching and Teacher Education, 23*, 602-611.
- White, S.A. (1996). Goal orientation and perceptions of the motivational climate initiated by parents. *Pediatric Exerc Sci, 8*, 122-129.
- Yang, H.F. (2013). Study on the Sport Enjoyment and Learning Satisfaction of Unicycle Activity Participants. *The Journal of International Management Studies, 8*(1) available at: <http://www.jimsjournal.org/10%20Hui-Fang%20Yang.pdf>.
- Vallerand, R. J., & Rousseau, F. L. (2001). Intrinsic and extrinsic motivation in sport And exercise: A review using the hierarchical model of intrinsic and extrinsic motivation. In R. N. Singer, H. A. Hausenblas, & C. M. Janelle (Eds.), *Handbook of sport psychology* (2nd ed., pp. 389-416). New York: Wiley.
- Vira, R., & Raudsepp, L. (2002). Associations between socio-psychological determinants and physical activity in grade 7 through 8. *Kehakultuurite aduskonna teadus ja oppemetoodiliste toode kogumik, 165-178*.